

Ропство у Вавилону

586-538. г. пХ

Старозаветна историја

Предавања, 16.05.2018.

асс. др Ненад Божовић

Литература

- Д. Милин, Старозаветна историја, 164-165. (хронологија у предавању дата по Д. Милину)
- Ц. Дрејн, Увођење у Стари Завет, 215-236.
- М. Куган, Оксфордска историја библијског света, 409-414.

Библијски извори о ропству

- Библијски извори не дају пуно историјских података о периоду ропства; оскудни подаци и нагађања
- О ропству сазнајемо посредно: преко пророчке литературе и псалама
- Остављање вере: Како је Бог дозволио да се таква трагедија деси Јуди? Да ли су вавилонски богови јачи од Јахвеа?
- Псалам 137: *„На водама Вавилонским сјећасмо и плакасмо опомињући се Сиона. О врбама сред њега вјешасмо харфе своје. Ондје искаху који нас заробише да пјевамо, и који нас оборише да се веселимо: „пјевајте нам пјесму Сионску“. Како ћемо пјевати пјесму Господњу у земљи туђој? Ако заборавим тебе, Јерусалиме, нека ме заборави десница моја.“*

Библијски извори о ропству

- Различити одговори на питање разлога националне катастрофе и пада Јерусалима: од одбацивања вере и утопљавања у многољудни Вавилон до обнављања обичаја, окупљања на молитву - зачеци синагоге (утеха и нада у вери у Господа)
- Период прикупљања и редиговања библијских списа – кључан период за формирање канона
- Пророк Јеремија: послушност Јахвеу води у живот, а непослушност у пропаст
- Д. Милин: „Патње често прочисте појединца и народ. Схватили су да је несрећа која их је задесила имала неки дубљи историјски смисао. Одговор је био тај да је несрећа јеврејског народа била да објављује многобошцима једног, свеопштег човекољубивог Бога.“

Пророк Језекиљ

- Деловао нешто мало пре пада Јерусалима, али већи део после током ропства
- Слава Господња одлази од Храма, али визија да ће се слава вратити у Храм
- Народ је сам довео себе до пропасти, али ће Бог примити кајање за непослушност и народ ће се вратити у Јеруслим
- Језекиљ на Хевару теши намучени народ и даје инструкције за обнову Храма

Друштвено-политичке околности Јуде у ропству

- Први период је био тежак (Књига пророка Данила)
- Други период – предузимљивост, сналажење и преживљавање; Вавилон није био као Асирија: допуштао је да се очувају етнички обичаји; насељавали су претходно опустеле области које су после оживеле
- Време ропства је један од најзначајнијих у историји спасења: време када је монотеизам, вера у Јахвеа из националне прерасла у универзалну веру

Друштвено-политичке околности Јуде у ропству

- Опасност од асимилације: арамејски језик и квадратно писмо
- Данило, делови Јездре и Немије писане на арамејском
- Ономастика: давање вавилонских, популарних имена попут Зоровавелъ одн. Зеру-бабел „семе вавилонско“
- Нема Храма и култа; обележје заједнице постаје држање Шабата и обрезавање, очување идентитета

Друштвено-политичке околности Јуде у ропству

- Д. Милин: „Одведени Јудејци су били елита јеврејског народа: политичка, верска, културна и трговачка. Живели су у посебним насељима или квартовима и помагали једни друге. Бавили су се пољопривредом, занатством, трговином, па и банкарством. Неки су се веома обогатили и држали хиљаде робова (Језд 2, 65). Једна америчка археолошка експедиција пронашла је у Нипуру део архиве банкарског предузећа „Мурашу и синови“.“
- Навуходносоров наследник Авил-Мардук пушта Јоахина јудејског цара из затвора 561. – ојачало националну свест; обећање о Давидовом наследнику није нестало; Зоровавел – Јоахинов унук
- Заточење – кућни притвор (документи који говоре о следовањима); номинални владар
- И поред релативне угодности - чежња за домом

Древни Вавилон

- Рушевине на 100 км јужно од Багдада (од Саргона I до Македонског царства, око 2 миленијума историје)
- Bab-ilu – „врата богова“
- Навуходоносор градитељ – град се простирао на око 900ха
- Помињу се врло често у Библији, помињу га и други древни аутори попут Херодота
- Диодор Сикулус (90-30. г. пХ) о висећим вртovima Вавилона: изграђени за Семирамиду, мићанску принцезу коју је требало да подсећа на родну Персију
- 3Д реконструкција Вавилона: <https://www.youtube.com/watch?v=I1Hbht4iNQg>

Висећи вртови —
могући изглед

Вавилонска кула

- Кула Вавилонска: „један језик и једнаке ријечи“
- „да саграде град и кулу којој ће врх бити до неба“
- Цитадела (кула за одбрану) или зигурат?
- Пост 11: критика вавилонског империјализма и тријумфализма: богови не живе у Вавилону, нити је он „врата богова“, већ је он *bav-el* – пометња (комешање) и расуће се по земљи упркос жељи да се утврди

Зигурат у Уру Халдејском –
Јужни Ирак данас

Археолошки локалитет
Вавилон данас

Археолошки локалитет
Вавилон данас

Археолошки локалитет
Вавилон данас —
поглед из Садамове палате

Иштари́на капија, Берлин

Историјске околности од 562-538.

- Нагло опадање моћи Вавилона након смрти Навуходоносора 562. (инфлација, куга и суша)
- Превирање на престолу и стабилност након зацарења Набонида (556-539)
- Током владавине препустио је управљање свом сину Валтасару (Белшазар)
- Време јачања Мидије и персијских краљевина: успон Кира, кнеза Аншана – осваја Мидију и престоницу Екбатану и установљује Персијско царство

Историјске околности од 562-538.

- Набонид покушава да спречи ширење Персије и ствара савез са Крезом, царем Лидије, Спартом и Египтом, али савез бива побеђен, Персија осваја целу Малу Азију
- Године 539. Кир побеђује Набонида на реци Опису, а годину после Кир мирним путем преузима и Вавилон и (највероватније) убија Валтасара
- (уп. Дан 5 „Зато од њега би послана рука и ово писмо би написано. „А ово је писмо написано: МЕНЕ, МЕНЕ, ТЕКЕЛ, УФАРСИН. А ово значе те ријечи: МЕНЕ, бројио је Бог твоје царство, и до краја избројио. ТЕКЕЛ, измјерен си на мјерила, и нашао си се лак. ФЕРЕС, раздијељено је царство твоје, и дано Мидијанима и Персијанима.“)